

Egalitarian Prayer: A Halakhic Exploration

Class #1: Gender and Obligation in Prayer

R. Micha'el Rosenberg – rosenberg@hadar.org

Hadar Virtual Beit Midrash
October 18, 2023/3 Marheshvan 5784

1. Mishnah Berakhot 3:3

נשים ועבדים וקטנים פטורין מקריאת שמע ומן התפילין וחייבין בתפלה ובמזוזה ובברכת המזון	Women, slaves and minors are exempt from reciting the Shema and from tefillin, but are obligated in <i>tefillah</i> , mezuzah and the grace after meals.
---	--

2. Mishnah Kiddushin 1:7

וכל מצות עשה שהזמן גרמה אנשים חייבין ונשים פטורות	And in every positive commandment that is time-bound, men are obligated and women are exempt;
וכל מצות עשה שלא הזמן גרמה אחד אנשים ואחד נשים חייבין	and in every positive commandment that is not time-bound, both men and women are obligated;
וכל מצות לא תעשה בין שהזמן גרמה בין שלא הזמן גרמה אחד אנשים ואחד נשים חייבין...	but in every negative commandment, whether time-bound or non-time-bound, both men and women are obligated...

3. Talmud Bavli Kiddushin 34a

וכללא הוא? הרי מצה, שמחה, הקהל, דמעות עשה שהזמן גרמא, ונשים חייבות! ותו, והרי תלמוד תורה, פריה ורביה, ופדיון הבן, דלאו מצות עשה שהזמן גרמא הוא, ונשים פטורות! אמר רבי יוחנן: אין למדין מן הכללות	And is this a rule? What about matzah [on the first night of Pesah], being happy [on festivals], the gathering [every seven years to read the Torah publicly], which are positive time-bound commandments, and women are obligated [in these]! And furthermore, what about studying Torah, procreation, and redeeming the [first-born] son, which are not positive time-bound commandments, and women are exempt! Said R. Yochanan: One should not learn from rules...
---	---

4. Rambam, Commentary on the Mishnah, Kiddushin 1:7

...וכבר ידעת שכלל הוא אצלינו אין למדים מן הכללות, ואמרו "כל", רוצה לומר על הרוב, אבל מצות עשה שהנשים חייבות ומה שאין חייבות בכל הקפן אין להן כלל אלא נמסרים על פה והם דברים מקובלים, הלא ידעת שאכילת מצה ליל פסח, ושמחה במועדים, והקהל, ותפלה, ומקרא מגילה, ונר חנוכה, ונר שבת, וקדוש היום, כל אלו מצות עשה שהזמן גרמא וכל אחת מהן חיובה לנשים כחיובה לאנשים.	..You already know that we have a principle that one does not learn from rules, and the term "all" truly means "most." But the specific details of women's obligation in positive commandments have no general rule, rather they are passed on by tradition. Is it not the case that eating matzah on the first night of Pesah, joy on the festivals, the public reading of the Torah every seven years, tefillah, reading of the megillah, lighting Hanukkah candles, lighting Shabbat candles, and reciting kiddush are all positive time-bound commandments and for each of them a woman's obligation is the same as a man's obligation.
---	---

5. Talmud Bavli Berakhot 20b (ms. Oxford)

וחייבין בתפלה פשיטא מהו דתימא הואיל וכתוב ערב ובקר וצהרים אשיחה ואהמה היזא לה מצות עשה שהזמן גרמא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות קמ"ל	"And are obligated in tefillah": That is obvious! What would you have thought? Since it is written <i>Evening, morning and afternoon I will speak and moan</i>, it is a positive time-bound commandment, and women are exempt from positive time-bound commandments. It comes to teach us [otherwise].
---	---

6. Rashi, ad loc

הכי גרסין: תפלה דרחמי נינהו — ולא גרס פשיטא, דהא לאו דאורייתא היא.	We read it thus: “Prayer—because they are for mercy/love.” But we it does not read “That is simple!” because [prayer] is not biblical.
--	--

7. Talmud Bavli Berakhot 20b (Vilna printing and ms. Oxford)

Vilna printing	Ms. Oxford
וחייבין בתפלה דרחמי נינהו. - מהו דתימא: הואיל וכתוב בה ערב ובקר וצהרים, כמצות עשה שהזמן גרמא דמי - קמשמע לן. And they are obligated in tefillah for it is [a request for] mercy. What would you have thought? Since it is written <i>Evening and morning and noontime</i>, it is like a positive time-bound commandment. It comes to teach us [otherwise].	וחייבין בתפלה פשיטא מהו דתימא הואיל וכתוב ערב ובקר וצהרים ואהמה היזא לה מצות עשה שהזמן גרמא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות קמ"ל “And are obligated in tefillah”: That is obvious! What would you have thought? Since it is written <i>Evening, morning and afternoon I will speak and moan</i>, it is a positive time-bound commandment, and women are exempt from positive time-bound commandments. It comes to teach us [otherwise].

8. Rif, Berakhot 11b

קרית שמע ותפילין דהוה ליה מצות עשה שהזמן גרמא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות תפלה ומזוזה וברכת המזון דהוה ליה מצות עשה שלא הזמן גרמא וכל מצות עשה שלא הזמן גרמא נשים חייבות	Recitation of Shema and tefillin are positive time-bound commandments, and women are exempt from all positive time-bound commandments. <i>Tefillah</i>, mezuzah, and grace after meals are positive non-time-bound commandments, and women are obligated in all positive non-time-bound commandments.
--	---

9. Rambam, Mishneh Torah, Laws of Prayer 1:1-2

מצות עשה להתפלל בכל יום שנאמר ועבדתם את ה' אלהיכם, מפי השמועה למדו שעבודה זו היא תפלה שנאמר ולעבדו בכל לבבכם אמרו חכמים אי זו היא עבודה שבלב זו תפלה, ואין מנין התפלות מן התורה, ואין משנה התפלה הזאת מן התורה, ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה. ולפיכך נשים ועבדים חייבין בתפלה לפי שהיא מצות עשה שלא הזמן גרמא אלא חיוב מצוה זו כך הוא שיהא אדם מתחנן ומתפלל בכל יום ומגיד שבחו של הקדוש ברוך הוא ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנה ואחר כך נותן שבח והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו כל אחד לפי כחו.	It is a positive commandment to pray every day, as it is written, <i>You shall worship the Lord your God</i>. By tradition, they learned that this worship is prayer, as it says. <i>To worship [God] with all of your heart</i>. The sages said: What is worship that is in the heart? This is prayer. The number of prayers is not biblical, the form of prayer is not biblical, and prayer has no biblically fixed time. Therefore, women and slaves are obligated in prayer, because it is a positive non-time-bound commandment. Rather, the obligation of this commandment is thus: A person should supplicate and pray every day and relate the praise of the Blessed Holy One, and afterwards ask for their needs as a request and a supplication, and afterwards give praise and thanks to God for the good that has been bestowed upon them, each person according to their ability.
---	---

10. Rambam, Mishneh Torah, Laws of Prayer 6:10

נשים ועבדים וקטנים חייבים בתפלה וכל איש שפטור מקריאת שמע פטור מן התפלה...	Women, slaves and minors are obligated in prayer and any man who is exempt from Sh'ma is exempt from prayer...
--	---

11. Benei Tziyon, ad loc

...ויותר מזה קשה, דהרמב"ם כתב בסוף פ"ו נשים ועבדים וקטנים חייבים בתפילה. ובודאי מיירי בכל התפילות, ולא רק על...פ"א ביום באיזה נוסח שהוא, אלא בסתם תפילה מיירי בכל הפרק, ועוד דומיא דקטנים שחייבין בכל התפילות, והרי נראה ברור שגם הרמב"ם מחייב נשים בכל התפילות ודלא כמ"ש המ"א והפ"ם. וזה עולה באמת לפי גרסתו בגמרא, "תפילה פשיטא מ"ד הואיל וכתוב...הו"ל מ"ע שהז"ג וכל מ"ע שהז"ג נש' פטורות קמ"ל..." וזהו כל החידוש שאף בהן נשים חייבות אע"פ שהחיוב דרבנן תלוי בזמן, והטעם הוא דכיון שעיקר חיוב התפלה מדאורייתא אינו תלוי בזמן ונשים חייבות בו אף חכמים לא הוציאו אותן מהחיוב שלהם אע"פ שקבעו לו זמן, וזהו שכתב הרמב"ם ולפיכך נשו"ע חייבין בתפלה לפי שהיא מ"ע שלא הזמ"ג...ולשם כך באמת חזר וכתבו כאן...	...And a further difficulty [with the position of the Magein Avraham, see below] is that the Rambam wrote in the sixth chapter [of the laws of prayer] "women, slaves, and minors are obligated in tefillah." And clearly he dealing there with all of the <i>tefillot</i>, and not simply with the biblical prayer of once a day in any form that one wants, but rather with the standard prayer that is the topic of that chapter; and furthermore, a comparison is made to minors who are obligated in all of the tefillot, and it thus is seen clearly that also the Rambam obligated women in all of the tefillot, and it is not as was written by the Magein Avraham and the Pri Meggadim. And this comes out clearly from [the Rambam's] version of the the gemara: "Tefillah—that is obvious! What would you have thought? Since it is written:...[you might have thought that] it is a positive time-bound commandment, and all positive time-bound commandments women are exempt from, it comes to teach us otherwise."...And this is the whole point, that even in [the fixed times for prayer] women are obligated even though the rabbinic obligation is dependent on time, and the reasoning is that since the core of the obligation for prayer from the Torah is not dependent on time and women are obligated in it, even the sages did not exclude them from their obligation, even though they fixed for it a time. And this is why the Rambam wrote that "therefore women and slaves are obligated in tefillah, since it is a positive non-time-bound commandment..."...and for this reason, truly, he repeated it here...
---	---

12. Rabbeinu Yonah, Berakhot 11b

ואע"פ שהתפלה יש לה זמן קבוע אפ"ה כיון שאמרו הלואי שיתפלל אדם כל היום כולו כמצוה שאין הזמן גרמא דיינין לה ולפיכך נשים חייבות אי נמי מפני שהיא רחמים...	Despite the fact that prayer has fixed times, nonetheless, given that they said "Would that a person would pray all day long," it is treated like a commandment that is not time bound. Therefore, women are obligated in it. Alternatively, [women may be obligated] because it is a plea for mercy [and thus incumbent on all].
---	---

13. Attacks of the Ramban on the Book of Mitzvot, Positive Mitzvah #5

כתב הרב המצוה החמשית שנצטוינו בעבודתו שני' ועבדתם את י"י אלהיכם וגו'... ולשון ספרי ולעבדו זו תפלה... ואין הסכמה בזה. שכבר בארו החכמים בגמרא תפלה דרבנן... וכבר ראינו בהלכות תפלה (רפ"א) שאמר שחייב אדם מן התורה בתפלה בכל יום אלא שאין מנין התפלות ולא משנה התפלה מן התורה וכך כתב בזה המאמר במצו' עשירית שזמני התפלה אינם מן התורה אבל חובת התפלה עצמה היא מן התורה. וגם זה איננו נכון בעיני...	The master taught that the fifth commandment is that we must worship [God], as it is said, <i>And you shall worship the Lord your God...</i> And in the words of the Sifrei, <i>Worship [God]</i> , this is <i>tefillah</i> ... This point is not agreed upon. The Sages already clarified in [several places in] the gemara that <i>tefillah</i> is only rabbinic... We have already seen in the Laws of <i>Tefillah</i> , he said that a person is biblically obligated to pray every day, but that neither the number of prayers nor the precise form of the prayers is biblical. So too he wrote here in the context of the tenth commandment, where he said that prayer has no biblically fixed time, but the obligation to pray is itself biblical. This also seems incorrect to me...
---	---

14. Shulhan Arukh Orah Hayyim 106:1

ונשים ועבדים, שאע"פ שפטורים מק"ש חייבים בתפלה, מפני שהיא מ"ע שלא הזמן גרמא	And women and slaves, who, even though they are exempt from reciting the Shema, are obligated in <i>tefillah</i> , because it is a positive commandment lacking a fixed time.
---	---

15. Magein Avraham, ad loc

מצות עשה— כן כתב הרמב"ם, דסבירא ליה דתפלה מצות עשה דאורייתא הוא... אך מדאורייתא די בפעם א' ביום ובכל נוסח שירצה. ולכן נהגו רוב נשים שאין מתפללות בתמידות משום דאומרים מיד בבקר סמוך לנטילה איזה בקשה, ומדאורייתא די בזה, ואפשר שגם חכמים לא חייבו יותר. והרמב"ן סובר תפלה דרבנן, וכן דעת רוב הפוסקים...	"A positive commandment" – So wrote the Rambam, who thinks that tefillah is a positive biblical commandment...But biblically, it is sufficient to recite one prayer a day, in any formulation that one wishes. Therefore, most women have the practice of not praying regularly, because immediately after washing their hands in the morning they say some request, and this is biblically sufficient, and it is possible that the sages did not extend their obligation any further. But the Ramban thinks that <i>tefillah</i> is rabbinic, and this is the opinion of most decisors...
--	---

16. Mishnah Berurah, ad loc

שהיא מ"ע וכו'— כ"ז לדעת הרמב"ם... וכתב המ"א... ואע"פ שהוא מ"ע מד"ס שהזמן גרמא והנשים פטורות מכל מ"ע שהזמן גרמא אפילו מד"ס כגון קידוש הלבנה אע"כ חייבו אותן בתפילת שחרית ומנחה כמו אנשים הואיל ותפלה היא בקשת רחמים. וכן עיקר כי כן דעת רוב הפוסקים...ע"כ יש להזהיר לנשים שיתפללו י"ח... וכ"ז לענין שחרית ומנחה אבל תפלת ערבית שהוא רשות אע"פ שעכשיו כבר קבלוהו עליהם כל ישראל לחובה מ"מ הנשים לא קבלו עליהם ורובן אין מתפללין ערבית. ותפלת מוספין בצל"ח כתב דפטורות אבל בספר מגן גבורים פסק דחייבות עי"ש:	"Because it is a positive commandment" – This is all according to the Rambam's opinion... And the Magen Avraham wrote... And even though [<i>tefillah</i>] is a positive time-bound rabbinic commandment, and women are exempt from all such commandments, even at a rabbinic level, such as sanctifying the moon, nonetheless [the sages] obligated them in <i>shaḥarit</i> and <i>minḥah</i> just like men since <i>tefillah</i> is a request for mercy. And this is the core, for this is the opinion of most authorities...Therefore, one should warn women to pray the Amidah... But all of this is with regard to <i>shaḥarit</i> and <i>minḥah</i>, but <i>ma'ariv</i>, since it is optional—even though nowadays all the Jews [sic] have already accepted it upon themselves, nonetheless, the women did not accept it upon themselves, and most of them do not pray <i>ma'ariv</i>. And <i>musaf</i>—the Tzelaḥ wrote that they are exempt, but the Magein Giborim ruled that they are obligated—see there.
--	---

17. Benei Tziyon, ad loc

ולי נראה ללמד זכות על רוב הנשים שאין מתפללות בתמידות דרוב הנשים מוטל עליהן להתעסק בכל צרכי הבית ובטיפול ילדים והכנת צרכיהם, שמטריד הלב ומבלבל הכונה, ובמצב זה אין להתפלל כמו שכתב הרמב"ם בפ"ד מצא דעתו משובשת ולבו טרוד אסור לו להתפלל עד שתתישב דעתו... ואע"ג שעכשיו אין אנו מזהרי' בזה מפני שאין אנו מכונים כ"כ בתפלה, לגבי טרדות הנשי' שאני... אבל אלו הנשי' שנמצאות במצב שיכולות להתפלל ודאי צריכות להתפלל כל הג' תפלות, כי מדינא נשים חייבות בכל התפלה אליבא דכו"ע.	And it seems to me that the way to justify the practice of those women who do not pray with regularity, is that most women are encumbered with dealing with the needs of the house and the care of children and preparation of their needs, which distracts the heart and disorients proper intention, and in such a state one should not pray, as the Rambam wrote in Chapter Four: "If one found one's mind disoriented and one's heart distracted, it is forbidden to pray until the mind gets settled"...And even though nowadays we are not concerned with this, since we do not have such intention in our <i>tefillah</i> [anyway], regarding this distraction of women [i.e. the raising of children] it is different...But those women who find themselves in a situation where they can pray certainly need to pray all three prayers, because on the basis of the law they are obligated in all of the prayers according to all authorities.
---	--

